

Sezona 2017/2018

BEOGRADSKA FILHARMONIJA

Ciklus: Vazduh

Dirigent: **Kristijan Mandeal** / Conductor: **Cristian Mandeal**

Solista: **Aleksandar Latković**, violončelo / **Aleksandar Latković**,
violoncello

Petak, 19. januar 2018. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

www.bgf.rs

Program:

Luigi Boccherini

Koncert za violončelo i orkestar br. 9 u Be-duru, G 482

Luigi Boccherini

Concerto for cello and orchestra No. 9 in B-flat major, G 482

Allegro moderato

Andantino grazioso

Rondo. Allegro

Trajanje: oko 22 min.

Dmitrij Šostakovič

Simfonija br. 4 u ce-molu, op. 43

Dmitri Shostakovich

Symphony No. 4 Op. 43, in C minor

Allegretto poco moderato. Presto

Moderato con moto

Largo. Allegro

Trajanje: oko 60 min.

Koncertmajstor: Miroslav Pavlović

Concertmaster: Miroslav Pavlović

Jedan od najznačajnijih kompozitora instrumentalne muzike u klasicizmu, **Luidi Bokerini** (1743–1805), bio je nepravedno zapostavljen u korist svog savremenika Jozefa Hajdna, sve do kasnog 20. veka, pa su ga čak i nazivali *Hajdnovom ženom*. Dvojica kompozitora su veoma važni za razvoj žanra gudačkog kvarteta, a po nekim izvorima, Bokerini je čak napisao više kvarteta od Hajdna. Svakako, njihova dela se razlikuju, između ostalog i po tome što se italijanski kompozitor trudio da dodeli bitniju ulogu violončelu. Luidi Bokerini je već u najranijoj mladosti je počeo da svira violončelo, a izdvojio se kao jedan od najtalentovanijih virtuoza na ovom instrumentu u 18. veku. Bio je izuzetno poštovan i zbog toga što je mogao da izvede violinske deonice na violončelu menjajući violiniste koji nisu bili u mogućnosti da nastupe, što svedoči o njegovoj spretnosti i interpretatorskom umeću. Bokerinijev značaj se ogleda i u činjenici da je utemeljio žanr gudačkog kvinteta, uključujući dva violončela u kamerni sastav. Osim kamerne muzike, Bokerini je pisao i simfonije, duhovnu muziku i koncerte, od kojih je najpoznatiji **Koncert za violončelo i orkestar u Be-duru**, napisan oko 1770. godine. Ovo delo postalo je popularno nakon što ga je 1895. godine nemački čelista Fridrih Gricmaher aranžirao u duhu romantizma, koristeći i odlomke drugih Bokerinijevih dela. Danas je ono dostupno u obe verzije koje se dosta razlikuju.

U Koncertu za violončelo i orkestar u Be-duru, virtuoзни element je naročito naglašen. Kompozitor koristi ceo opseg instrumenta, dvozvuke, brze pasaže, zbog čega je on i danas nezaobilazan deo repertoara za violončeliste. Koncert je pisan u tradicionalnom klasičnom trostavačnom sonatnom ciklusu. Nakon poletnog prvog stava, sledi izrazito melodičan lagani, a delo zaokružuje virtuoзни i energični rondo.

Dmitrij Šostakovič (1906–1975) je jedan od najvećih simfoničara 20. veka, čije je celokupno stvaralaštvo obeleženo nizom različitih, promenljivih okolnosti vremena u kojem je živeo. Šostakovič je stvarao dela koja su predstavljala lični odraz revolucionarnih događaja u Rusiji i istovremeno je bio i hvaljen i osporavan. S jedne strane, publika mu je bila naklonjena, dok sa druge, vlast, čija je reč bila presudna, nije uvek smatrala njegova dela podobnim za izvođenje. Zato je povremeno bio i zabranjivan. Početkom 30-ih godina, Šostakovič se sa velikim uspehom predstavio brojnim delima, a posebnu pažnju je 1934. godine izazvala opera *Lejdi Magbet Mcenskog okruga*, isprva ocenjena kao veoma uspešna. U takvoj atmosferi, kompozitor je 1935. godine započeo rad na svojoj Četvrtoj simfoniji. Međutim, u januaru naredne godine, opera je u časopisu *Pravda* žestoko napadnuta kao levičarsko delo koje ne odgovara umetničkim vrednostima sovjetskog društva. Kompozitor se nije obazirao na kritike i završio je simfoniju u maju 1936. godine, a premijera je bila zakazana za decembar, u Lenjingradu. Ipak, nekoliko dana pred koncert, pod pritiskom vlasti, Šostakovič je povukao delo, pa je ono premijerno izvedeno tek 25 godina kasnije, 1961. godine u Moskvi.

Četvrta simfonija u ce-molu je delo širokih razmera i, iako nije najduža od kompozitorovih 15 simfonija (sedma nosi tu titulu), zahteva najveći izvođački sastav, uz proširen broj udaraljki. Snažan uticaj Malera, čije je stvaralaštvo Šostakovič proučavao tokom decenije koja je prethodila nastanku ovog dela, primetan je ne

samo zbog njegovih razmera, već i zbog načina obrade materijala i orkestracionih rešenja. U tom smislu, ističe se drugi stav, kao i početak trećeg, sa posmrtnim maršem koji po atmosferi i karakteru podsećaju na dela austrijskog kompozitora.

Četvrta simfonija je idejno zasićena, puna snage, borbena, i odražava slobodu izražavanja koja je karakterisala Šostakovičev muzički jezik sve do pojave kritike u *Pravdi*. Koncipirana je kao trostavačni ciklus sa elementima četvorostavačnosti, budući da se na početku finalnog stava javlja lagani uvod koji na neki način zamenjuje lagani stav ciklusa. Spoljašnji stavovi su velikih dimenzija što je uslovljeno bogatim razvojem materijala, dok je središnji dosta kraći, sa elementima lendlera, zasnovan na dve teme koje su izvedene iz motivskog materijala prvog stava. Interesantno je da će se reminiscencija na kodu drugog stava javiti u kompozitorovoj poslednjoj, 15. simfoniji iz 1971. godine.

Biljana Aleksandrovska*

Sledeći koncert Beogradske filharmonije je u petak, **26. januara 2018. godine** u okviru ciklusa **Zemlja**, u Zadužbini Ilije M. Kolarca sa početkom u 20 časova:

Dirigent:

Gabrijel Felc

Program:

G. Maler: Simfonija br. 9

Poštovani pretplatnici, obaveštavamo vas da će pred početak svakog koncerta Beogradske filharmonije, u 19:30 časova, u Muzičkoj galeriji Kolarca, muzikolog Maja Čolović-Vasić držati uvodno predavanje o delima koja su na programu te večeri.

Poštovani posetioci, molimo vas da isključite mobilne telefone i obaveštavamo vas da je za vreme koncerata Beogradske filharmonije strogo zabranjeno fotografisanje i korišćenje uređaja za video ili audio snimanje. Želimo vam prijatno veče.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*U sezoni 2017/18, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.

Kristijan Mandeal smatra se najvećim rumunskim dirigentom današnjice, čija karijera traje već četiri decenije.

U periodu 1987–2009. godine, radio je kao glavni dirigent i generalni muzički direktor Bukureštanske filharmonije i zaslužan je za njen uspon na međunarodnoj sceni. Pored angažmana u Rumuniji, Mandeal je bio umetnički direktor Severnog izraelskog orkestra iz Haife (1999–2002) i Simfonijskog orkestra Euskadi – Baskijskog nacionalnog orkestra iz San Sebastijana (2001–2008), stalni dirigent Orkestra Hajdn iz Bolcana i Trenta (2000–2003), glavni gostujući dirigent Orkestra Hale iz Mančestera (2005–2010 - prvi nosilac ove titule u 150 godina postojanja ovog orkestra), Beogradske filharmonije (sezona 2006/2007) i Kopenhagenske filharmonije (2006–2013).

Kristijan Mandeal je sarađivao sa mnogim najvećim svetskim orkestrima, kao što su Londonski simfonijski orkestar, Londonska filharmonija, Kraljevska filharmonija, Simfonijski orkestar Bi-Bi-Sija, Simfonijski orkestar Grada Birminghama, Kraljevska filharmonija iz Liverpula, Simfonijski orkestar iz Bornmuta, Državna kapela iz Drezdena, Državna kapela iz Berlina, Minhenska filharmonija, Simfonijski orkestar Bavarske radiotelevizije, Orkestar Bečke državne opere, Orkestar Nemačke opere iz Berlina, Češka filharmonija, Praški simfonijski orkestar i Orkestar Praškog radija, Izraelska filharmonija, Belgijski nacionalni orkestar, Orkestar Nacionalne akademije Santa Đećilija iz Rima, Nacionalni simfonijski orkestar Italijanske radiotelevizije iz Torina, Simfonijski orkestar iz Barselone/Katalonije, Orkestar Gulbenkijan, Simfonijski orkestar iz Geteborga, filharmonije iz Tokija, Sao Paula, Meksiko Sitija, Helsinkija, Monte Karla, Kopenhagena, Moskve, Varšave, Sofije, Beograda, Zagreba i brojni drugi orkestri.

Učesnik je velikog broja festivala, poput Edinburškog festivala, Praškog proleća, Festivala u Blumingtonu, Festivala Tivoli, Dvonedelnog muzičkog festivala u San Sebastijanu, zatim festivala u Istanbulu, Ankari, Atini, Solunu, Lisabonu, Breš-Bergamu i Ravelu (Italija), Brnu i Bratislavi, festivala Janaček u Ostravi, BEMUS u Beogradu, Tokijskog prolećnog festivala itd. Među njima se izdvaja Međunarodni festival i takmičenje Žorž Enesku, na kome je radio kao umetnički direktor 2001. i 2003. godine.

Sarađivao je sa najvećim svetskim solistima, kao što su Maksim Vengerov, Kristijan Cimerman, Vadim Rjepin, Julijan Rahlin, Viktorija Mulova, Izabele Faust, Radu Lupu, Ileana Kotrubaš, Renato Bruzon, Mstislav Rostropovič, Alisija de Laroća, Ivo Pogorelić, Džon Lil, Bruno Leonardo Gelber, Nelson Freire, Gerhard Opic, Grigori Sokolov, Boris Berezovski, Ivri Gitlis, Leonidas Kavakos, Šlomo Minc, Frank Peter Cimerman, Moris Andre, Jefim Bronfman i mnogi drugi.

Kao simfonijski i operski dirigent, Mandeal je dirigovao na stotine koncerata u više od 36 zemalja, inspirišući publiku širom planete. Njegov repertoar je veoma veliki, sa posebnim fokusom na muzici 19. i ranog 20. veka. Rukovodio je više od 60 premijernih izvođenja kompozicija rumunskih i stranih autora, među kojima su neke bile posvećene upravo njemu. Neumoran je promoter Žorža Eneskua, čiju je muziku popularizovao širom sveta. Od 2008. godine je predsednik Društva *Enesku* u Londonu.

Na više od 25 kompakt diskova, sa preko 50 naslova, objavio je šesnaest albuma sa Filharmonijom Žorž Enesku za producentsku kuću BMG Ariola, uključujući i kompletan orkestarski opus Bramsa na devet albuma, koji su objavljeni u Nemačkoj i SAD 1996. godine povodom obeležavanja stogodišnjice kompozitorove smrti, kao i kompletan orkestarski opus Žorža Eneskua na sedam albuma. Snimak Bruknerove Devete simfonije sa Orkestrom Hale proglašen je najboljim snimkom Bruknerove muzike u izvođenju nekog britanskog orkestra. Takođe, izdao je šest Di-Vi-Di albuma sa Filharmonijom Žorž Enesku za producentsku kuću AIX Records.

Mandeal je uvršten među 10 najuticajnijih Rumuna i nagrađen najvećim državnim počastima za rad i službu u oblasti kulture. Rođen je 1946. godine, a završio je Muzičku školu u Brašovu nakon čega je upisao Muzičku akademiju u Bukureštu, gde je studirao dirigovanje, klavir i kompoziciju. Kasnije se usavršavao kod Herberta

fon Karajana u Berlinu i Serđua Čelibidakea u Minhenu. Godine 1977, imenovan je za stalnog dirigenta Filharmonije u Targu Murešu, gde je ostao tri sezone. Od 1980. do 1987. godine bio je stalni dirigent Filharmonije iz Kluž-Napoke (Transilvanija).

Mandeaal je posvećen edukaciji i podsticanju mladih muzičara na svim meridijanima, pa je tako dobijao pozive da drži majstorske kurseve na univerzitetima Blumington i Ratgers u SAD-u, na Kraljevskoj severnoj muzičkoj akademiji u Mančesteru i Tokijskom muzičkom koledžu. U poslednjih šest godina, ulaže napore na oblikovanju, edukovanju, kultivisanju i odgajanju Rumunskog omladinskog orkestra, koji je za rekordno vreme postao dostojan predstavnik savremene rumunske muzičke kulture. Svojim nastupima u zemlji i inostranstvu, Rumunski omladinski orkestar se brzo afirmisao kao pravi ambasador Rumunije.

Aleksandar Latković je kao prvi violončelista Beogradske filharmonije nastupao predvođen dirigentima kao što su Zubin Mehta, Uroš Lajovic, Muhai Tang i drugi. Svirao je kao solista sa svojim matičnim orkestrom, a deluje i kao član Gudačkog kvarteta Beogradske filharmonije.

Kao gostujući član u Kamernom orkestru *Maler*, Orkestru *BandArt* i Festivalskom orkestru Lucerna, nastupao je širom Evrope pod vođstvom umetnika među kojima su Klaudio Abado, Pjer Bulez, Danijel Harding, Gordan Nikolić i Hajnc Holiger. Održao je resitale i kamerne koncerte u salama *Korto* i Sorbona u Parizu, Vredenburg u Utrehtu, Studiju France 3 u Strazburu, u Fontenblou, Val d'Izeru, na BEMUS-u i Čelo festu.

Magistrirao je u Beogradu, usavršavao se u Parizu, Breši i Sijeni, gde su mu profesori bili Ivan Poparić, Sandra Belić, Manfred Štilc i Mario Brunelo, kao i violinisti Valter Levin i Rajner Šmit.

Aleksandar Latković je profesor violončela na Muzičkoj akademiji na Cetinju. Svira na violončelu Fransoa Kosan iz 1845. godine, koje je vlasništvo Beogradske filharmonije.